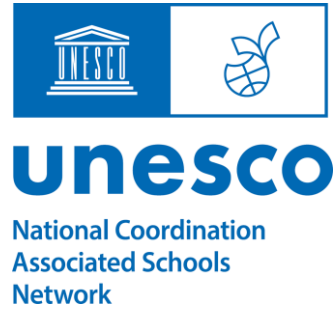

Situering van het met Unesco geassocieerde scholennetwerk (ASPnet) Vlaanderen

Doelstellingen en opdrachten

Unesco

Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) werd opgericht in 1945 als gespecialiseerde VN-organisatie voor onderwijs, cultuur, wetenschap en communicatie. De opdracht van Unesco is het bevorderen van begrip tussen volkeren en vrije uitwisseling van gedachten door middel van samenwerking tussen landen: *'Since wars begin in the minds of people, it is in the minds of people that the defences of peace must be constructed'*. Zo draagt Unesco bij aan wereldwijde vrede en veiligheid. Unesco's voornaamste doelstellingen zijn: het bundelen van kennis; het bevorderen van kennisuitwisseling en het beschikbaar stellen van expertise; het ontwikkelen van normstellende instrumenten voor de expertise-sectoren waarin Unesco actief is.¹

ASPnet

Het *UNESCO Associated Schools Network* (ASPnet) is het grootste internationale scholennetwerk. ASPnet werd opgericht in 1953 en verbindt onderwijsinstellingen van over de hele wereld met elkaar rond een gezamenlijk doel: vrede bouwen in de hoofden en harten van kleuters, kinderen en jongeren. Meer dan 12.000 scholen in meer dan 180 landen werken samen aan kwaliteitsvol onderwijs voor het realiseren van internationale verbondenheid, verdraagzaamheid en solidariteit.² Vanuit het eigen pedagogisch project ondersteunen de scholen die deel uitmaken van het netwerk de visie en missie van Unesco.

De internationale ASPnet-strategie focust op een schoolbrede aanpak, gericht op transformatief en actiegericht onderwijs. Door Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO), WereldBurgerschapEducatie (WBE) en Interculturele Dialoog (ID) werken ASPnet-scholen aan de realisatie van de Sustainable Development Goals Agenda2030. Het gaat om het verwerven van kennis en het ondernemen actie – individueel en collectief – met het oog op duurzame maatschappelijke transitie: lokaal, nationaal, mondiaal.

Agenda2030

Unesco-scholen leveren een actieve bijdrage aan de realisatie van de Agenda2030 van de Verenigde Naties. De 17 Duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van deze agenda zijn gericht op het respecteren en realiseren van de mensenrechten voor iedereen. Ze zijn geïntegreerd en ondeelbaar en hebben aandacht voor elk van de vijf dimensies van duurzame ontwikkeling: mens, planeet, welvaart, vrede en samenwerking.³ Voor SDG4 (*'Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen'*) neemt Unesco wereldwijd het voortouw.⁴ Unesco-scholen nemen de verantwoordelijkheid op om met de middelen die ze tot hun beschikking hebben bij te dragen aan de realisatie van SDG4.⁵

¹ <http://en.unesco.org/>

² <https://aspnet.unesco.org/>

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁴ <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/sdg4-education-2030/>

⁵ Zonder de andere targets te vergeten, nemen ze met name voor target 4.7 (*'Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling'*) en target 4.a (*'Bouwen en verbeteren van onderwijsfaciliteiten die aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking en gendergelijkheid en die een veilige, geweldloze, inclusieve en doeltreffende leeromgeving bieden voor iedereen'*) hun verantwoordelijkheid op als pioniers en ambassadeurs. De lerarenopleidingen van het ASPnet hebben daarenboven een rol te spelen bij de realisatie van target 4.c (*'Tegen 2030*

De ‘Verklaring van Berlijn’ en ‘EDO voor 2030’-agenda

De ‘Verklaring van Berlijn’⁶, de EDO-routekaart en de bijhorende ‘toolbox’⁷ vormen het kader van een schoolbrede aanpak voor transformatief en actiegericht leren voor alle Unesco-organen en -lidstaten. Ook ASPnet wordt opgeroepen om deze ‘EDO voor 2030’-agenda in de praktijk te brengen. ‘ESDnet’⁸ zorgt voor een wereldwijde uitwisseling van informatie en ervaringen. Er zijn vijf actiedomeinen (zie bijlage ‘duiding’) waarbinnen dit ‘actiegericht leren’ in de praktijk kan worden gebracht. Het ASPnet wordt gevraagd om in te zetten op twee van deze vijf domeinen: (a) het ‘transformeren van leeromgevingen’ (een schoolbrede aanpak voor transformatief en actiegericht leren) en (b) het ‘versterken van competenties van leerkrachten’ in functie van transformatief en actiegericht leren.

Europa

De Europese ‘Green Deal’⁹ en de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030¹⁰ wijzen op de sleutelrol die scholen spelen om van de groene transitie een rechtvaardig en inclusief succes te maken. Met ‘Green-Comp’¹¹ wordt een reeks duurzaamheids-competenties benoemd die in onderwijsprogramma’s kunnen worden opgenomen om lerenden te helpen kennis, vaardigheden en attitudes te ontwikkelen die bijdragen tot manieren om met empathie, verantwoordelijkheid en zorg voor onze planeet en voor de volksgezondheid te denken, te plannen en te handelen.

In de Aanbeveling ‘Leren voor de groene transitie en duurzame ontwikkeling’ van de Europese Raad van 16 Juni 2022¹² worden lidstaten opgeroepen om het onderwijs te versterken op vlak van de groene transitie en duurzaamheid zodat alle lerenden toegang hebben tot duurzaamheids- en milieueducatie en de kennis, vaardigheden en attitudes ontwikkelen om duurzamer te leven. De EU-strategie voor jongeren ijvert ervoor dat jongeren de nodige educatie ontvangen om tot een samenleving te komen waarin zij op vlak van milieu actief zijn, ook in hun eigen leven.

Vlaanderen

De Vlaamse beleidsnota Omgeving 2019-2024¹³ zet in op het voorbereiden van kinderen, jongeren en studenten om de omslag naar een klimaatneutrale en duurzame samenleving mee waar te kunnen maken. De Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling (VSDO)¹⁴ formuleert als doelstelling dat alle opleidingen in alle onderwijsniveaus tegen 2030 een solide basis van kennis, vaardigheden en attitudes bieden waardoor lerenden zichzelf kunnen ontplooiën en op een volwaardige manier aan de samenleving kunnen participeren, duurzame ontwikkeling in al haar dimensies kunnen bevorderen en snel nieuwe ontwikkelingen kunnen oppikken.

De Green Skills Roadmap voor Vlaanderen¹⁵ wijst op de urgentie om versterkt in te zetten op competentie-ontwikkeling die rekening houdt met de sterk toenemende vraag naar “groene vaardigheden” in sectoren als circulaire economie, de bouw, nutsbedrijven (energie) en de verwerkende industrie.

Scholen in Vlaanderen zetten in op 16 sleutelcompetenties, waaronder competenties voor burgerschap, cultureel bewustzijn en duurzaamheid. Hiervan zijn transversale minimumdoelen afgeleid. Scholen beschikken over een grote pedagogisch-didactische vrijheid om concreet invulling te geven aan het bereiken van de minimumdoelen en sleutelcompetenties.

op aanzienlijke wijze de toevloed verhogen van gekwalificeerde leraren, ook via internationale samenwerking voor lerarenopleidingen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten”).

⁶ <https://en.unesco.org/sites/default/files/esdfor2030-berlin-declaration-en.pdf>

⁷ <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/toolbox>

⁸ <https://www.unesco.org/en/education-sustainable-development/esd-net>

⁹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl

¹⁰ <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/biodiversity/#2030>

¹¹ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework/greencomp-conceptual-reference-model_en

¹² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/nl/pdf>

¹³ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2019-2024-omgeving>

¹⁴ <https://www.vlaanderen.be/uw-overheid/beleid/het-vlaamse-beleid-voor-duurzame-ontwikkeling/vlaamse-strategie-duurzame-ontwikkeling>

¹⁵ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/green-skills-roadmap-flanders-final-report-on-green-skills-need-in-flanders>

ASPnet werkt in de wereld

Vier doelstellingen

De algemene impact die ASPnet wil bereiken in de periode 2022-2030 is dat lerenden door middel van transformatief en actiegericht onderwijs in staat worden gesteld om een gezond leven te leiden, duurzame ontwikkeling te bevorderen en met de wereld om te gaan als creatieve en verantwoordelijke wereldburgers. Daartoe zullen leden, nationale coördinatoren, de internationale coördinatie-eenheid en partners samenwerken aan vier resultaten:

- 🌐 **Schoolbrede labo's:** Scholen zijn, samen met de omringende gemeenschap of buurt, oefenplekken voor duurzaamheid, burgerschap en dialoog. Het onderwijzen is gericht op leren. Scholen zijn niet verantwoordelijk voor het oplossen van maatschappelijke problemen, maar kunnen deze wel op tafel leggen en er actie voor ondernemen in een schoolbrede context om het doelgerichte leren van lerenden uit te lokken en te ondersteunen.
- 🌐 **Krachten bundelen:** De ASPnet-partners verzamelen en bundelen de krachten – ook met externe partners – om transformatief en actiegericht leren in de praktijk te brengen voor iedereen op school.
- 🌐 **Wereldwijd netwerken en samenwerken:** Internationale samenwerking, kennisdeling en partnerschappen tussen landen en scholen worden versterkt.
- 🌐 **Ambassadeurschap:** Transformatief en actiegericht onderwijs voor EDO, WBE en ID en een bredeschoolbenadering worden erkend als hefboomen voor kwaliteit van onderwijzen en onderwijsinnovatie. ASPnet-scholen zijn ambassadeurs en gaan in open dialoog met andere scholen en diverse onderwijsactoren.

Structuur van het mondiale netwerk

ASPnet opereert tegelijkertijd op het internationale en op het nationale niveau. Een internationaal coördinatieteam in Parijs (Unesco HQ) zorgt voor de mondiale afstemming in lijn met de door Unesco uitgestippelde visie, missie en strategie. Op het niveau van de lidstaten, stelt elke nationale Unesco commissie een nationaal ASPnet-coördinator aan die enerzijds de verbindingspersoon is tussen het hoofdkwartier en de ASPnet-scholen en die anderzijds zorgt draagt voor de coördinatie en afstemming van ASPnet-initiatieven in het eigen land.

ASPnet werkt in Vlaanderen

Coördinatie

Als enige land ter wereld heeft België 2 nationale commissies (de 'Vlaamse Unesco Commissie' (VUC) enerzijds en de 'Commission belge francophone et germanophone pour l'UNESCO/Frankophone und deutschsprachige Unesco-Kommission' anderzijds). De ASPnet-coördinatie in Vlaanderen is door de VUC toegekend aan een ASPnet-coördinatiegroep (ASPnet-CG). De leden van de coördinatiegroep zijn enerzijds afkomstig uit de Vlaamse Unesco Commissie en anderzijds vertegenwoordigers van de Vlaamse ASPnet-scholen. Zij dragen zorg voor het realiseren van een actief, zichtbaar en open scholennetwerk.

Visie en strategie

De concrete uitwerking van de visie en de strategie, met inbegrip van een gedeeld actieplan, is een participatief proces waarbij alle Vlaamse ASPnet-partners worden betrokken. De neerslag ervan is opgenomen in het ASPnet-partnercharter (zie verder).

Lidmaatschap

Het lidmaatschap tot het ASPnet is voorbehouden voor basisscholen, secundaire scholen en lerarenopleidingen. Scholen die lid zijn van het ASPnet onderschrijven de Unesco-missie en de visie van het Vlaamse ASPnet. Ze engageren zich om te werken aan de doelstellingen van het ASPnet in hun dagelijkse werking en ze werken actief mee aan de strategische doelstellingen van het netwerk. Elke ASPnet-school bevestigt dat engagement door het ondertekenen van het ASPnet-charter en deelt de realisaties met de buitenwereld d.m.v. een ASPnet-jaarverslag.

Lidmaatschap van het ASPnet is gratis. Alle Vlaamse scholen kunnen lidmaatschap aanvragen en daartoe een aanvraagformulier indienen. Het lidmaatschap wordt toegekend voor een vastgelegde termijn. De volgende termijnen zijn 2023-2026 en 2026-2030. Scholen die hun engagementen niet nakomen, kunnen ook tijdens een lopende termijn uit het netwerk worden verwijderd. Elk jaarverslag wordt openbaar gemaakt en gedeeld met

alle andere leden van het netwerk. Indien nodig of gewenst kan een specifiek ASPnet-jaarverslag aanleiding geven tot verdere analyse.

Vlaams ASPnet-partnercharter

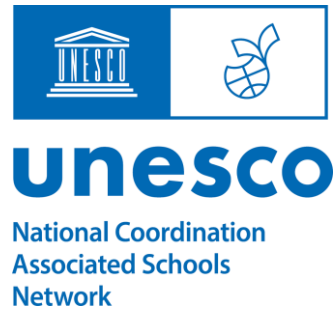
Het ASPnet-partnercharter wordt door de Vlaamse ASPnet-scholen gezamenlijk opgesteld. Het kader bevat zowel het engagement van de ASPnet-coördinatiegroep als dat van de ASPnet-scholen. Het bespreekt de rechten en de verantwoordelijkheden van de partners en het kader heeft – onder andere – volgende functies:

- het dient als richtsnoer voor de aard en de kwaliteit van initiatieven, activiteiten en projecten binnen het Vlaamse ASPnet en biedt ASPnet-scholen houvast bij het uitwerken van de Unesco-thema's in lessen, projecten en beleid;
- het inspireert elk van de partners om de blik gericht te houden op de mondiale verankering en de toekomstgerichte ambities van het onderwijs en de schoolgemeenschap;
- het daagt de partners uit om zich in woord en daad op te stellen als een ideeënlaboratorium en te fungeren als een rolmodel voor andere onderwijspartners;
- het biedt een referentiekader voor (internationale) partners die samenwerking willen opzetten met een of meerdere Vlaamse ASPnet-partners;
- het is een kwaliteitskader en een referentiekader voor het jaarlijkse ASPnet-jaarverslag;
- het biedt scholen die willen toetreden de kans om een inhoudelijke en strategische afweging te maken voor het lidmaatschap.
- ...

Bij het implementeren van de ESD for 2030 agenda, wordt rekening gehouden met het eigen pedagogisch project en de specifieke context (mogelijkheden en beperkingen) waarbinnen elke school functioneert. De variëteit van initiatieven en resultaten waartoe dit leidt, wordt gezien als een inspirerende meerwaarde.

Partnercharter ASPnet Vlaanderen

November 2023

Visie ASPnet Vlaanderen

ASPnet Vlaanderen verbindt Vlaamse onderwijsinstellingen met elkaar en met andere scholen in de wereld rond een gezamenlijk doel: vrede bouwen in de hoofden en harten van kleuters, kinderen en jongeren. De scholen werken samen aan kwaliteitsvol onderwijs voor het realiseren van internationale verbondenheid, verdraagzaamheid en solidariteit.

Vanuit het eigen pedagogisch project – en met volle erkenning van de pedagogische vrijheid van elke partner – ondersteunen de scholen die deel uitmaken van het netwerk de Unesco-missie *'Since wars begin in the minds of people, it is in the minds of people that the defences of peace must be constructed'*. De Vlaamse Unesco-scholen leveren een actieve bijdrage aan de realisatie van de 17 Duurzame-OntwikkelingsDoelstellingen (SDG's) van de Agenda2030 van de Verenigde Naties en onderschrijven de 'ESD for 2030'-Agenda.

De Vlaamse Unesco-scholen houden een vreedzame, gezonde en duurzame wereld voor ogen waarin onderwijs bijdraagt aan de ontwikkeling van de hele persoon ('leren weten', 'leren doen', 'leren samenleven' en 'leren zijn'), in harmonie met anderen en met de natuurlijke en digitale omgeving. Als pioniers en oefenplekken werken de Vlaamse Unesco-scholen samen rond gezamenlijke doelen, projecten en thema's voor gedeelde toekomsten. Scholen ontwikkelen een schoolbrede aanpak waarbij lerenden – samen en rekening houdend met verschillende perspectieven en contexten – kritisch leren omgaan met maatschappelijke vraagstukken. Lerenden leren (individueel en collectief) positie in te nemen en te beargumenteren, positieve en duurzame toekomstbeelden te ontwikkelen, samen en/of in partnerschap acties op te zetten en daarover te reflecteren. De Vlaamse ASPnet-scholen dragen in dialoog met verschillende culturen bij aan een duurzame, meer rechtvaardige, vredevolle wereld en zetten daarbij in op de SDG's.

Om bovenstaande doelstellingen te realiseren engageren de Vlaamse ASPnet-scholen zich – elk op hun eigen manier en ondersteund door ASPnet Vlaanderen en Internationaal – te werken aan de doelstellingen van het ASPnet door middel van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO), WereldBurgerschapEducatie (WBE) en Interculturele Dialoog (ID).

Strategische doelstellingen ASPnet Vlaanderen

De Vlaamse ASPnet-scholen hebben vijf prioriteiten geformuleerd voor de periode 2023-2030.

- Inzetten op het realiseren van schoolbrede werkingen voor transformatief en actiegericht leren
- Deelnemen aan professionaliseringsactiviteiten voor leerkrachten, directies en andere onderwijsmedewerkers
- Versterken van het operationeel functioneren van het Vlaamse en mondiale netwerk
- Vergroten van de ambassadeursrol, met name het uitdragen van de waarden van Unesco, ook via de leerlingen, en het vergroten van de zichtbaarheid van het netwerkwerk.
- Opnemen van doelgerichte engagementen binnen internationale netwerken/initiatieven

Engagement van de Vlaamse ASPnet-partners

Onderstaande engagements moeten begrepen worden als een inspanningsverbintenis.

ASPnet-CG¹⁶ en de Vlaamse Unesco Commissie

In overleg en samenwerking met de Vlaamse ASPnet-scholen en rekening houdend met de beschikbare capaciteiten in termen van mensen en middelen, verbinden de coördinatiegroep en de VUC zich ertoe om:

- de gerichtheid van het netwerk op de visie en strategische doelstellingen te bewaken;
- advies te verlenen bij het afstemmen van het eigen pedagogisch project op de strategische doelstellingen;
- de leden te ondersteunen bij het realiseren van de strategische doelstellingen binnen de eigen organisatie;
- jaarlijks minstens 4 netwerkmeetings te organiseren voor de leden van het Vlaamse ASPnet;
- gezamenlijke ASPnet-acties en -initiatieven te ontwikkelen en te coördineren voor basisonderwijs, secundair onderwijs en lerarenopleidingen;
- een zo vlot mogelijke doorstroom van informatie tussen de ASPnet-scholen onderling en tussen ASPnet-HQ en de ASPnet-scholen te realiseren;
- ondersteuning te verlenen aan de leden voor het organiseren en bekendmaken van acties, initiatieven en evenementen die bijdragen aan de realisatie van de strategische doelen van het Vlaamse en internationale ASPnet;
- waar mogelijk materialen ter beschikking te stellen waarmee het ASPnet-lidmaatschap zichtbaar kan worden gemaakt in de school en tijdens publieke evenementen;
- ASPnet-scholen te ondersteunen en te adviseren bij het opzetten van internationale samenwerkingsverbanden en/of -projecten;
- de eigenheid en meerwaarde van het netwerk te blijven voeden door profilering van de leden binnen het onderwijslandschap, onder meer door goede praktijken uit het eigen netwerk te identificeren en naar buiten te brengen;
- aandacht te hebben voor en te waken over 'de kwaliteit' van activiteiten, initiatieven, evenementen en partners van het netwerk;
- samen te werken met relevante partners (binnen en buiten het onderwijs) voor het ondersteunen en versterken van de werking van het Vlaamse netwerk en de Unesco-scholen;
- administratieve taken uitvoeren (het ledenbestand en mailinglijsten beheren, procedure voor toetreding van nieuwe leden volgen, rapportering aan ASPnet-HQ);
- transparant, gender-sensitief en inclusief werken als er bepaalde leden moeten worden geselecteerd om deel te nemen aan events;
- actief deel te nemen aan netwerkevents met ASPnet-HQ en andere Nationale Coördinatoren ten einde de eigen werking te verbeteren;
- Unesco-documentatie ontsluiten voor de leden.

Engagement van de ASPnet-school¹⁷

De school verbindt zich ertoe om een actieve participatie aan het ASPnet te verzekeren en onderneemt daarvoor – minstens – onderstaande acties.

Communicatie

- In de visie- en missietekst van de school worden de kernwaarden uit de visie & missie van Unesco expliciet opgenomen.
- De school stelt een centraal aanspreekpunt ('ASPnet focal point') aan die – met betrekking tot het ASPnet – de contacten verzorgt met de medewerkers van de school, de leerlingen en de ouders en de bredere schoolomgeving. De ASPnet-coördinator is ook de verbindingsofficier tussen de Vlaamse ASPnet-CG en de eigen school en tussen de eigen school en andere ASPnet-scholen.
- Het Unesco-gedachtegoed is merkbaar in het schoolklimaat en de omgangsvormen op school.
- In de communicatie van de school zal het lidmaatschap van het ASPnet worden vermeld, zowel op school zelf als tijdens publieke evenementen. Het correcte ASPnet-logo wordt gebruikt voor de communicatie vanuit de school, met uitzondering van communicatie voor commerciële doeleinden.
- De school toont zich bereid om informatie te delen over de eigen werking
- Informatie doorgeven aan de centrale databank van ASPnet, ten minste om de twee jaar.

¹⁶ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261994>

¹⁷ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368992>

Activiteiten

- De school is vertegenwoordigd op alle Vlaamse ASPnetwerkmeetings.
- De school werkt aan de realisatie van een gedragen visie, waarin de kernwaarden van Unesco een plek hebben.
- De school brengt op minstens twee Verenigde Naties-dagen het betreffende thema onder de aandacht
- De school gebruikt – conform de ‘ESD for 2030’-Agenda – de SDG’s in de schoolbrede werking als een hefboom voor het realiseren van transformatief en actiegericht onderwijs, met focus op EDO, WBE en ID.
- De school werkt, voor zover mogelijk, aan de professionalisering van de medewerkers aangaande EDO, WBE en ID binnen een schoolbrede aanpak. De lerarenopleiding deelt de eigen expertise dienaangaande met andere leden van het netwerk.
- De school versterkt nationale, regionale en internationale samenwerking door samenwerkingsverbanden/-projecten aan te gaan met andere ASPnet-scholen en expertise en ervaringen uit te wisselen.
- De school is bereid om vanuit de eigen werking mee te reflecteren over de implementatie van de duurzaamheidsdoelen op school in verschillende projecten en initiatieven en mee te werken aan onderzoek en ontwikkeling dienaangaande.

De school stelt jaarlijks een ASPnet-jaarverslag op, waarin zij verslag doet van de acties, initiatieven en evenementen die zij in het lopende schooljaar heeft ondernomen om bij te dragen aan de realisatie van de visie en doelstellingen van het ASPnet. Uit het ASPnet-verslag moet blijken dat het ASPnet-verhaal, gekoppeld aan de SDG’s, in de werking van de hele school tot leven wordt gebracht en dat het zich situeert op het niveau van de lerenden, de medewerkers, de leidinggevenden en het bestuur en op het niveau van de samenwerking met andere ‘stakeholders’.

Namens de ASPnet-school

Namens de ASPnet-coördinatiegroep

Directeur:

Stijn Dhert, National Coördinator, België, Vlaanderen

ASPnet Focal Point:

STIJN DHERT

Bijlages:

- Duiding aanpak ‘ESD for 2030’-Agenda (eigen document)
- VUC advies over duurzame ontwikkeling